

Левицький Е.А., старший викладач,
Шинкарюк А.І., доктор психологічних наук, професор,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ НА УРОКАХ СПОРТИВНИХ ІГОР ЯК ЗАСІБ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Анотація. У статті розглядаються питання пізнавальної діяльності учнів на уроках фізичної культури засобами, що впливають на гармонійний розвиток і здоровий спосіб життя.

Ключові слова: спортивні ігри, здоровий спосіб життя, теоретична підготовка.

Актуальність. Програма з предмета “Фізична культура” розроблена відповідно до вимог Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 24 від 14 січня 2004 року, визначає мету предмета, до якої включені завдання:

1. Формування знань щодо функціональної спрямованості фізичних вправ, їх ефективного використання для зміцнення здоров'я, проведення активного відпочинку та здорового способу життя.

2. Набуття елементарних знань з фізичної культури, гігієни, основ здоров'я та здорового способу життя.

3. Формування навичок самостійних занять фізичними вправами, розвитку фізичних якостей, корекції постави, профілактики травматизму та надання першої допомоги та ін.

Упродовж багатьох років у теорії і методиці фізичного виховання недостатньо акцентувалась проблема пізнавальної діяльності учнів на уроках фізичної культури, а це вплинуло на неозброєність вчителів науково-обґрунтованими знаннями, методами та засобами її реалізації в сучасних умовах діяльності.

З метою реалізації Програми необхідна активізація пізнавальної діяльності учнів, спрямованої на формування ключових компетентностей: соціальних, мотиваційних та функціональних, які відображають ієрархію вимог до фізкультурно-спортивної діяльності, що поступово розширюється і удосконалюється.

За даними спостережень, анкетувань, бесід ставлення учнів, починаючи з 5 класу, до уроків фізичної культури погіршується. За даними Всеукраїнського науково-дослідного інституту фізичної культури, більше 80 відсотків старшокласників висловили негативне ставлення до уроків фізичної культури. Одним із аргументів старшокласників є: “На уроках фізичної культури ми не одержуємо теоретико-методичних знань, а пізнавальна діяльність відсутня”.

На необхідність, значення, методи та засоби реалізації пізнавальної діяльності учнів на уроках фізичної культури у своїх дослідженнях вказують такі науковці: Ю.Д.Железняк, М.Д.Зубалій, С.І.Жевага, А.В.Волков, С.М.Сінгаєвський, Б.М.Шиян, В.Г.Ареф'єв, М.С.Солопчук, Д.М.Солопчук та інші.

Метою нашого дослідження є визначення тематики повідомлень та примірної її змістовності на уроках спортивних ігор, а для цього визначено такі завдання:

1. Сформувати теми відповідно до виду спорту, який використовується на уроках як засіб фізичного виховання школярів.
2. Визначити орієнтовні проблемні питання та дати відповіді на них.
3. Підготувати тематику повідомлень для студентів факультету фізичної культури з метою підготовки в процесі виконання ІНДЗ та апробації їх на практичних заняттях в своїх академічних групах.

Процес фізичного виховання школярів згідно з чинною навчальною програмою фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів передбачає опанування школярами певним обсягом і тематикою теоретичних знань, відомостей, інформації стосовно фізичної культури і спорту [7].

Набуття теоретичних знань з предмета “Фізична культура” є одним із складових компонентів загальнокультурної освіченості особи, з одного боку, з іншого – це складова загального процесу фізичного виховання школярів.

Недооцінка теоретичної підготовки зводить нанівець формування пізнавальної позиції учнів до фізичної культури і до самостійних занять, пізнавальну діяльність. А це також накладає відбиток на недостатню професійну готовність вчителя до проведення цієї ділянки роботи.

За модельними характеристиками кінцевий результат у школі – це “сформована позитивна позиція особистості школяра щодо фізичної культури, фізичного виховання в плані практичного наслідування позитивних людських надбань, які повинні стати діяльно-практичною поведінкою в житті людини” [5]. Досягти практично цього без участі свідомого ставлення особи неможливо. Основним впливовим засобом для формування такої позитивної позиції виступає теоретична підготовка.

З метою реалізації теоретичної підготовки можуть використовуватись різні форми її реалізації: теоретичний урок, виховні години, повідомлення, вікторини, домашні завдання, науково-методичні відеофільми, змагання, спілкування учителя з учнями на уроках фізичної культури.

При плануванні і підготовці тематики теоретичної підготовки слід враховувати вид діяльності учнів (баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, легка атлетика та ін.), цільову спрямованість, конкретизацію навчального матеріалу, аналіз досягнутих результатів, врахування недоліків з метою коректування і відповідної оптимізації навчально-виховного процесу.

При вивченні предмету “Теорія і методика викладання спортивних ігор” (Волейбол) студентам пропонується готувати під керівництвом викладачів повідомлення, які сприятимуть активізації пізнавальної діяльності учнів та професійної підготовки вчителя фізичної культури. Приклади тематики повідомлень:

1. Вплив занять з волейболу на основні системи організму людини і будову тіла.
2. Біомеханічний аналіз основних прийомів волейболу, передбачених для оволодіння учнями шкільною програмою з фізичної культури.
3. Медико-біологічна характеристика волейболу.
4. Основні прийоми самоконтролю в процесі занять волейболом.
5. Правила з техніки безпеки та охорони здоров’я.
6. Виховання життєво необхідних якостей в учнів засобами волейболу.
7. Вплив шкідливих звичок на організм людини та інші.

Крім висвітлення питань на уроках фізичної культури, на яких використовуються прийоми волейболу, можуть практикуватись проблемні питання, які розширюють обсяг знань учнів та активізувати пізнавальну діяльність їх.

Приклад 1. При навчанні прийому-передачі м'яча двома руками зверху.

Проблемні питання:

- а) яке положення зімкнутих кистей і передпліч рук?;
- б) під яким кутом повинен прийматись м'яч по відношенню до передпліч рук?

Приклад 2. При навчанні прямому нападаючому удару.

Проблемні питання:

- а) яку роль відіграють активні рухи рук при відштовхуванні?;
- б) чому рука при ударі по м'ячу повинна бути прямою?;
- в) чим досягається активний рух кисті при ударі по м'ячу?;
- г) чим відрізняється раціональна техніка атакуючого удару? [4].

При доборі питань теоретичної підготовки вчитель повинен бути впевнений, що учні готові до сприймання матеріалу, пробуджувати у них цікавість, інтерес, спонукати до практичного виконання того чи іншого прийому. Якщо учні, а це часто трапляється, не дають правильної або неповної відповіді, вчитель повинен бути готовим дати правильну відповідь, спираючись на досягнення в галузі знань інших предметів.

Перебудова змісту, форм і методів навчання, підходів до активізації пізнавальної діяльності учнів зростає, ці завдання покладаються на випускників магістратури, яким вдасться уникнути методичних помилок і зробити свою працю цікавою, ефективною і продуктивною [8].

Висновки

Завдяки заняттям спортивними іграми на уроках фізичної культури чи на секційних заняттях в учнів, внаслідок удосконалення швидко-силових та координаційних здібностей, формуються специфічні навички, засвоюється техніка тактичних дій, а також поліпшується діяльність систем організму. Крім цього, спортивні ігри мають вагомий соціально-психологічний розвиваючий потенціал, розширюють пізнавальну діяльність учнів.

У зв'язку з цим ми вважаємо за необхідне:

1. При підготовці тематики та змістовності теоретико-методичних знань врахувати:

- вікові особливості учнів та їх готовність до оволодіння знаннями;
- створення учителем умов для формування навичок та умінь учнів, застосовувати ними отримані знання в практичній діяльності;
- добір способів підвищення пізнавальних можливостей учнів (проблемні питання, ситуації, окремі питання до учнів);
- визначення форм контролю засвоєння теоретичного матеріалу учнями та критеріїв оцінювання знань;
- мати в користуванні літературні джерела для самостійного закріплення теоретичного матеріалу учнями [8].

2. Спрямувати всю діяльність вчителя на виховання відповідального ставлення учнів до власного здоров'я та фізичної підготовленості.

3. Засобом теоретико-методичних знань розвивати пізнавальну діяльність учнів, прояв творчості у застосуванні рухових дій у повсякденному житті.

Список використаних джерел

1. Ареф'єв В.Г., Стелітенко В.В. Фізичне виховання в школі: Навчальний посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 152 с.
2. Білоус В.І. Спортивно-педагогічне вдосконалення (спортивні ігри). Ч. I-П. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 1998.

3. Булич Э.Г., Мурахов И.В. Здоровье человека. – К.: Олимпийская литература, 2003. – 424 с.
4. Железняк Ю.Д., Слупский Л.Н. Волейбол в школе: Пособие для учителя. – М.: Просвещение, 1989. – 128 с.
5. Сингаевський С.М. Фізичне виховання – здоров'я школярів: Методологічні, змістово-спрямувальні та управлінські основи впровадження в практику. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2002. – 312 с.
6. Столітенко Е.В. Виховання в учнів 5-7 класів позитивного ставлення до занять фізичною культурою: Автореф. Дис. кан ... пед.наук: / 13.00.07 / Київс. інститут проблем виховання АПН України. – К.: 2002. – 21 с.
7. Фізична культура. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-12 класи. – Київ, Міністерство освіти і науки України, 2005. ВТФ. Перун, 2005. – 271 с.
8. Шиян Б.М., Папуша В.Г. Методика викладання навчально-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2005. – 2008 с.

Annotation. In the article the questions of cognitive activity of students are examined on the lessons of physical culture by facilities which influence on harmonious development and healthy way of life.

Key words: sporting games, healthy way of life, theoretical preparation.

Отримано 23.09.2008 р.

УДК 613:37.037

**Мазур В.А., викладач,
Колісник О.І., викладач,**

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП

Анотація. В статті розглядається завдання, форми і засоби фізичного виховання для учнів спеціальних медичних груп, а також стан їх здоров'я та фізичний розвиток.

Ключові слова: здоров'я, фізичне виховання, спеціальні медичні групи, фізичний розвиток.

Актуальність. Здоров'я – благо і щастя для кожної людини. Однак за останні роки здоров'я різних груп населення погіршилося, збільшилася кількість людей з хронічними захворюваннями. Це пояснюється тим, що впродовж тривалого часу не приділялось необхідної уваги роботі щодо формування здорового способу життя, боротьбі із шкідливими звичками, впровадженню масових форм фізичної культури.